

νάτου. Φεῦ! οὔτε ὁ χρόνος λοιπὸν, οὐ-  
τε ὁ οἶκος τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ  
θεραπεύσῃ στήθι μητρικά ὑπὸ τοῦ θα-  
νάτου τιμαλφεστῶτων προσώπων συλη-  
θέντα, εἰμὴ μόνον ἡ μακαρία σου, Ἀν-  
δρέα, ψυχή.

Ναί, σὺ, ἀγνή τοῦ Ἀνδρέου ψυχή, σὺ ἡ  
κούρη περυσίσασα καὶ εἰς τὴν μεγάλην  
τοῦ φωτός ἐστίν ἐπανελθοῦσα, σὺ πάλιν  
ἔσο γλυκεῖα τῶν γονέων παρήγορος· σὺ  
ἤτο ποτὲ ὁ κόσμος ὅλος δι' αὐτοὺς, σὺ  
ἔσο καὶ τώρα τὸ λυσιπικρον τῆς δυστυ-  
χίας των βάλσαμον! Σὺ κατὰβαινε πρὸς  
αὐτοὺς ὡς μαγικὴ ὀπτασία κατὰ τὰς  
μακρὰς τῆς ἀπνίκας των νύκτας, ψιθύρι-  
ζε μυστικὰ εἰς τὸ οὖς των γλυκεῖας ἐ-  
παγγελίας λόγους, σὺ κράτυνας τὰ ἀλ-  
γοῦντα αὐτῶν στήθι πρὸς τὸν ἐφιάλ-  
την τοῦ πόνου· ἡ χεὶρ σου ἔστω πτέρυξ  
ἀγγέλου παραμυθίας, ἡ λαλιά σου ἔστω  
γλυκὺ βαυκαλῆμα ἐν νυκτὶ χειμῶνος,  
ἤχος μουσικῆς ἐν ὥρᾳ ἐρημίας· σὺ ὑ-  
πῆρξας τὸ γλυκύφωνον ἄστρον δι' αὐ-  
τοὺς, σὺ ἔσο καὶ τὸ γλυκύτατον δι' αὐ-  
τοὺς δνειρον... Ποθεινὴ καὶ παρήγορος  
ἔστω σου ἡ μνήμη.

Α. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ.

## ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΥΝΔΑΜ

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΤΗΣ

Ὑπὸ τὴν παγερὰν τοῦ τάφου πλά-  
κα ἐκαλύφθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος  
καὶ ἑτέρᾳ φιλέλλην καρδίᾳ. Ὁ Γεώργι-  
ος Βύνδαμ ἀφιερῶσας ὅλον τὸν βίον αὐ-  
τοῦ εἰς τὰ γράμματα ἐνησχολήθη ἐπ'  
οὐκ ὀλίγον καὶ εἰς τὰς ἐλληνικὰς σπου-  
δάς. Ἐξέμαθεν ἀριστα τὴν ἐλληνικὴν  
μεταξὺ δὲ τῶν πολυαριθμῶν γλωσσῶν, ἃς  
ἐγίνωσκεν, ἡ Ἑλληνικὴ κατεῖχε πιθα-  
νὸν τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὴν μητρι-  
κὴν αὐτοῦ γλῶσσαν, διὸ καὶ τὰ πλεί-

ονα τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἐγράφη-  
σαν ἐν τῇ ἐλληνικῇ. Ὁ Βύνδαμ ἦν  
ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὧν τὸν θάνατον  
ἐθρήνησεν οὐ μόνον ἡ γεννέτειρα ἀλλὰ  
καὶ ἡ Ἑλλάς· ἡ Ἑλλάς, ὑπὲρ ἧς τοσαῦ-  
τα εἶπον καὶ τοσαῦτα ἐπραξαν. Δυ-  
στυχῶς κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ ἐ-  
νεστώσ ἔτος πέντε τοιοῦτοι ἐξέλιπον ἄν-  
δρες· ὁ Βρουνὲ δὲ Πρέλ διάσημος Ἑλλη-  
νιστὴς, ὁ Πατὲν Ἰσόβιος γραμματεὺς τῆς  
Ἀκαδημίας συγγράψας τὰς ἀξιολογώτα-  
τας περὶ Ἑλλήνων τραγικῶν μελέτας,  
ὁ Guignaut Ἰσόβιος γραμματεὺς τῆς  
Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῆς φι-  
λολογίας, ὁ ἐν λόγῳ Βύνδαμ καὶ ὁ  
διακεκριμένος τυπογράφος καὶ φιλελλη-  
νικώτατος Ἀμβρόσιος Φερμίνος Διδότος.  
Ὅλοι οὗτοι ἐξέλιπον ὁ εἰς μετὰ τὸν  
ἄλλον καταλιπόντες κενὸν δυσαναπλή-  
ρωτον.

Τὸν βίον τοῦ Βύνδαμ μετὰφάσαμεν  
ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπίσης ἀξιολόγου Ἑλ-  
ληνιστοῦ καὶ φίλου ἡμῶν κ. Marquis  
de Queux de Saint-Hilaire ἀποσταλέν-  
τος ἡμῖν ἐν τυπογραφικοῖς δοκιμασίαις.

Ἦ ἐν Γαλλίᾳ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν  
Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐταιρία ὑπέστη νέ-  
αν ἀπώλειαν· ὁ Γεώργιος Βύνδαμ ἀπέ-  
θανεν ἐν Παρισίοις τὴν 29.ην Νοεμβρί-  
ου (1875.)

Ὁ Γεώργιος Βύνδαμ ἐγεννήθη ἐν Λον-  
δίῳ τῷ 1818. Κατ' ἀρχὰς ἐσπούδα-  
σεν ἐν Hammersmith ἐν τῇ κομητείᾳ  
Middlesex, 6 χιλιόμετρα μακρὰν τοῦ  
Λονδίνου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ  
Ταμέσεως. Τῷ 1824 ἀπέστειλαν αὐτὸν  
οἱ γονεῖς του εἰς Γαλλίαν ὅπως ἐξακο-  
λουθήσῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ καὶ εἰσῆ-  
λθῃ εἰς τὸ ἐν Παρισίοις ἐκπαιδευτήριον  
Stadler. Τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, κείμε-  
νον παρὰ τὸ Val-de-Grâce, ἀπέστειλε τοὺς  
μαθητὰς αὐτοῦ εἰς τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ἐρ-  
ρίκου Δ'. ἔνθα ὁ νέος Βύνδαμ ἤκουσε τῶν  
πρώτων γυμνασιακῶν μαθημάτων μετὰ  
τοῦ δουκὸς de Nemours. Ἐκεῖθεν μετέβη  
εἰς τὸ Βουρβώνειον γυμνάσιον. Ἦτο ἤδη  
ἀξιόλογος λατινιστὴς, τὸ δὲ ἀγώνισμα αὐ-

τοῦ ἐν τῇ γενικῇ διαγωνισμῷ τοῦ 1828 ἐν τῇ λατινικῇ γεγραμμένον γλώσση διεκρίθη ἐπὶ τῇ σπανίᾳ αὐτοῦ γλαφυρότητι προκειμένου περὶ μαθητοῦ τῆς τετάρτης τάξεως. Ἀνεγνώσθη πρῶτον, οἱ δὲ ἀγωνοδίκαι προτοῦ ν' ἀκροασθῶσι τῶν ἄλλων, ἔδωκαν αὐτῷ τὸ πρῶτον βραβεῖον, καὶ ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως κ. de Vatimenil τῷ συνεχάρη ἰδιαιτέρως στέφων αὐτόν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης χρονολογεῖται ἡ εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις αὐτοῦ, πρὸς τοῦτο δὲ προσέλαβεν ἰδιαιτέρον διδάσκαλον, τὸν πεπαιδευμένον Μηνᾶ Μυνωΐδην, ὅστις μεγάλως ὠφέλησεν αὐτὸν διδάξας πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς προφοράν. Ἀλλ' ὅμως δι' ἰδιαιτέρας μελέτης κατέστη ἄριστος ἑλληνιστής. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐγίνωσκε καὶ τὴν γερμανικὴν καὶ ἰταλικὴν ὥστε μετὰ τῆς γαλλικῆς ἦτο, νέος ἤδη, κάτοχος τεσσάρων γλωσσῶν.

Περαιώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀγγλίαν, ἐνθα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ R. Cootes Esq. of the Inner Temple ἤρξατο σπουδάζων τὴν νομικὴν. Ἐν Λονδίῳ διέμεινε μέχρι τοῦ 1842 μεταβαίνων καθ' ἑλαστον ἔτος εἰς Γαλίαν. Ἀνακηρυχθεὶς διδάκτωρ τῆς νομικῆς μετέβη εἰς Ἀμερικὴν, ἣν ἐπισκέψατο ἀπὸ τοῦ Καναδά μέχρι τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου χάριν περιεργείας, κυρίως ὅμως ἐνεκα ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν. Ἐν Λουϊσιάνῃ ἡ κυβέρνησις προσέφερεν αὐτῷ ἔδραν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Jefferson, ὅπου ἐδίδαξε τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν μέχρι τῆς συστάσεως τῆς High-School τῆς Νέας Αὐρηλίας, ὅπου ἐδίδαξεν ἐπίσης μέχρι τοῦ 1852, ὅτε παρεδόθη εἰς διαφόρους ἐκδρομὰς ἐν Ἀμερικῇ ἐπιστρέψας τῷ 1854 εἰς Εὐρώπην· ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς ταύτης διῆλθε τὸν λοιπὸν χρόνον μελετῶν καὶ περιηγουμένος.

Κατ' ἀρχὰς ἐπισκέψατο τὴν Ἑλλάδα. Ἐβασίλευε τότε ὁ Ὅθων, ὁ δὲ Βύνδαμ εἶχε σύντροπον τὸν Ἀγγλον

the Right Hon. Stephen Cave (μέλος τοῦ ὑπουργείου Διςραέλη), ὃν ἀπῆντησεν ἐν Ἀθήναις καὶ μεθ' οὗ διέτρεξεν ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ ἀρωτηρίου Ματαπαῖ μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν. Τῇ Ἑλλάδι ἐπισκέψατο καὶ δεύτερον τῷ 1868, ἀλλὰ τότε ἀσθενήσας ἤναγκάσθη νὰ μείνῃ μόνον ἐν Ἀθήναις.

Τὰ ἔργα τοῦ Βύνδαμ εἶναι γνωστὰ, γνωστότερα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, διότι ἐν ἐνὶ μόνον ἐσημείωσεν αὐτό. Εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, σειρὰ μικρῶν ἀριστουργημάτων φιλοτεχνηθέντων ὑπὸ ἀριστοτεχνῶν τῶν τελευταίων αἰώνων· διότι ἡ γραφὴ αὐτοῦ δὲν παρήγαγεν οὐδὲν μακρὸν σύγγραμμα. Ἡ μίμησις τῶν μύθων τοῦ Βαβρίου εἶναι ἴσως ἡ δυσκολωτέρα καὶ ἡ μᾶλλον πρωτότυπος· διότι ἔπρεπεν ἐν αὐτῇ νὰ μὴ μεταχειρισθῇ οὐδεμίαν λέξιν μὴ οὖσαν ἐν χρήσει παρὰ τῷ Βαβρίᾳ· ὥς ἐκ τούτου δὲ ὤφειλε νὰ γινώσκῃ ὅλας τὰς φάσεις δι' ὧν διῆλθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως τῶν μύθων τοῦ Βαβρίου ἀνακαλυφθέντων τῷ 1843 ὑπὸ τοῦ Μηνᾶ Μινωΐδου, ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῆς Λαύρας ἐν χειρογράφῳ περιέχοντι μέγα μέρος τῆς συλλογῆς τῶν μύθων τούτων γνωστῶν τέως ἐκ τεμαχίων διασωθέντων παρὰ Σουΐδα. Ὁ Μινωΐδης ἐνεπιστεύθη τὸν θησαυρὸν τοῦτον τῷ Βοασσονάδ διὰ τοῦ Βιλλεμαίν, ὑπουργοῦ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως τότε ἐν Γαλίᾳ, (1844) οὗτος δ' ἐξέδωκεν αὐτοὺς κατὰ τὸ ἀντίγραφον τοῦ πρωτοτύπου χειρογράφου. Ἡ ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ ὑπάρχουσα λατινικὴ μετάφρασις ὡς καὶ τὰ προλεγόμενα, ἐν οἷς ἀφηγείται τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ χειρογράφου, εἶναι ἀξιόλογα.

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Μηνᾶ ἐφημίσθη ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ. Τὴν ἐκδοσιν τοῦ Βοασσονάδ ἠκολούθησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι· ἡ τοῦ Λαχμάνου ἐν Βερολίῳ 1846, ἡ τοῦ Ὁρελλ καὶ Βαϊτερ ἐν Ζυρίχῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καὶ ἡ τοῦ σίρ G. Cor-

newal Lewis ἐν Λονδίῳ 1846. Οἱ μύθοι οὗτοι ἐγένοντο κλασικοὶ καὶ εἰσῆχθησαν εἰς τὰ γυμνάσια. Ἡ ἀνακάλυψις αὐτῇ ἐπῆνεγκε καὶ ἄλλας ἡττονος λόγου ἀξίας· διότι ἀνερευνῶντες χειρόγραφα, ὅσους μύθους εὗρισκον ἐν χωλιαστικῷ μέτρῳ, ἀπέδιδον τῷ Βαβρίῳ. Τῷ 1857 οἱ διευθυνταὶ τοῦ βρεττανικοῦ μουσείου ἠγόρασαν παρὰ τοῦ Μηνᾶ Μινωΐδου δύο χειρόγραφα περιέχοντα μύθους τοῦ Βαβρίου. Τὸ πρῶτον ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένον περὶ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα περιεῖχε τοὺς ὑπὸ τοῦ Βοχσσονὰδ δημισευθέντας 123 μύθους. Τὸ ἕτερον ἐπὶ χάρτου, ὅπερ ἐφαίνετο ὅμως ἀντίγραφον ἀρχαιότερου χειρογράφου, περιεῖχε 95 νέους μύθους κατ' ἀλφβητικὴν τάξιν. Τὸ δεύτερον τοῦτο ἦτο παρακεχαραγμένον. Εἶχεν ἤδη πρότερον παρουσιασθῆ εἰς τινὰς γάλλους σοφοὺς, ἐν οἷς καὶ τοῖς κ. κ. Ἐγγερ καὶ Δύδνερον, ἀλλ' οὗτοι εἶχον ἐκφράσει ἀμφιβολίας περὶ τῆς αὐθεντικότητός του· ὡς ἐκ τούτου ἐρρέθη ὅτι ὁ Μινωΐδης φέρων τὸ χειρόγραφον εἰς Ἀγγλίαν διανοεῖτο ν' ἀπατήσῃ τὸν σὶρ Cornawal Lewis, ὅστις ἐδημοσίευσεν αὐτὸ τῷ 1859. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐσφαλμένον· πρῶτον διότι ὁ σὶρ Cornawal ἦτο ἀρκετὰ ἀγγλῖνος ὥστε νὰ μὴ ἀπατηθῇ· ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βύνδαμ, ὅστις ἦτο τότε ἐν Λονδίῳ ὡς διερμηνεὺς τοῦ Μηνᾶ, εἶχεν εἶπει τοῖς διευθυνταῖς τοῦ βρεττανικοῦ μουσείου καὶ αὐτῷ τῷ σὶρ Γεωργίῳ Cornawal ὅτι ἡ δευτέρα συλλογὴ ἦτο παρακεχαραγμένη. Ὁ Μηνᾶς δὲν ἐξηπάτησε τοὺς διευθυντάς τοῦ βρεττανικοῦ μουσείου, διότι εὐκόλως ἤθελον κατανοῆσαι τοσοῦτον ἀνεπιτυχῇ μίμησιν οἱ ἐλληνοὶ καὶ παλαιογράφοι. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι τὸ British Museum ἠγόρασε τὸ ἐπὶ μεμβράνης πρωτότυπον τὸ περιέχον τοὺς ὑπὸ τοῦ Βοχσσονὰδ δημοσιευθέντας μύθους τοῦ Βαβρίου, ἀλλὰ κατόπιν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τινὰς λίρας στεργίνας ἔτι ὅπως ἀγοράσῃ τὸν ψευδοΒαβρίαν, ὅστις οὐδεμίαν ἔχων φιλολογικὴν ἀξίαν εἶναι ἀρκετὰ περίεργος. Ὁ σὶρ Lewis δημοσιεύσας πρῶτον τοὺς

αὐθεντικούς μύθους τοῦ Βαβρίου, ἐδημοσίευσεν κατόπιν καὶ τὸν ψευδοΒαβρίαν.

Ὁ Μηνᾶς οὐδένα ἠπάτησεν ἐν Ἀγγλίᾳ, εἵμεθα δ' ἡδὴ εὐτυχεῖς τυχόντες τῆς περιστάσεως ἵνα διαβεβαιώσωμεν τοῦτο. Ἀλλ' ὅμως πολλάκις ἀκούω τινῶν λεγόντων ὅτι ἐξηπάτησε τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν πωλῶν τοῖς Ἀγγλοῖς χειρόγραφα ἀνήκοντα τοῖς Γάλλοις· ἐν τούτοις ὁ Μηνᾶς διεβεβαίον πάντοτε ὅτι τὰ χειρόγραφα ταῦτα ἀνῆκον αὐτῷ. Ἀλλὰ μεθ' ὅλα ὅσα οἱ πεπαιδευμένοι Γάλλοι λέγουσι περὶ τούτου, ἅπερ ὅμως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου δὲν δύναται νὰ ὦσιν ἀμερόληπτα, οὐδεὶς δύναται νὰ γνωμοδοτήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μὴ γνωρίζων τὰς μεταξὺ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ Μινωΐδου συμφωνίας. Ἐάν ὁ Μηνᾶς ἐπώλησε πᾶν τὸ μὴ ἀνῆκον αὐτῷ εἶναι ἄξιος σφοδρᾶς κατακρίσεως, ἡ δὲ πτωχεία, ἐν ᾗ παρεπνεῖτο ὅτι κατέλιπεν αὐτὸν ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, δὲν συγγινώσκειται ὡς ἀξένηια. Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα πρὸς τιμὴν τοῦ Βύνδαμ, ὅτι οὗτος διετήρησεν αὐτὸν ἐπὶ τινὰ καιρὸν καὶ ὅτι αὐτὸς ἐπλήρωσε τὰ πρὸς ἐνταφιασμόν του. Ἐν τούτοις ὁ σὶρ Γεώργιος Κόρνεβαλ ἦτο ἀνθρώπος μεγίστης ἀξίας, ἡ δὲ φιλοπονία καὶ ἐνεργητικότης αὐτοῦ ἦσαν σπάνιαι. Ἐχρημάτισε μέλος τοῦ κοινοβουλίου, γραμματεὺς τοῦ συμβουλίου τῶν Ἰνδιῶν, ὑπογραμματεὺς τῶν ἐσωτερικῶν γραμματεῶν τοῦ ταμείου, ἱππότης τοῦ Echiquier, ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν, πάντα δὲ ταῦτα ἐξετέλεσε μετὰ εἰδικῆς ἱκανότητος· ἐκτὸς δὲ τούτων, ὑπῆρξεν, ὡς δὲ Γλάδστων, εἰς τῶν πρώτων Ἑλληνιστῶν τῆς Εὐρώπης συγγραφέας πολλὰ συγγράμματα φιλοσοφικά, πολιτικά καὶ φιλολογικά μεγίστης ἀξίας.

Ὁ Γεώργιος Βύνδαμ, ὅστις ἐγίνωσκε καλῶς τὴν ἑλληνικὴν μετρικὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης, ἐπεχείρησεν ἵνα ποιήσῃ στίχους ὁμοίους πρὸς τοὺς τοῦ

Βιβλίου καὶ τῷ 1856 ἐδημοσίευσεν ἀνωμόμως τὴν πρώτην συλλογὴν περιέχουσαν 12 μύθους. Ταύτην ἠκολούθησε καὶ δευτέρα τῷ 1860 περιέχουσα ἑτέρους 12, καὶ τρίτη τῷ 1862 περιέχουσα ἑτέρους 14, ἐν συνόλῳ 39 ὑπὸ τὸν τίτλον *Fabulae Graecae Choliambicae*, ἐν πολλοῖς τῶν ὁποίων προσεπλάθητε νὰ προσκολληθῇ καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Σουῖδα διασωθέντα λείψανα στίχων.

Ὅπως κρίνη τις ἐπαξίως περὶ τῶν μύθων τούτων δέον ν' ἀναμνησθῇ ὅ,τι εἶπεν ὁ Βοασσονὰδ περὶ τοῦ ὕφους τοῦ Βαβρίου. Ἑλλην ἐκ γενετῆς καὶ οὐχὶ Ῥωμαῖος, ὡς ἐπὶ τινα χρόνον ἐνορίζετο, ἔγραψε μετὰ κομψότητος ἰση τῇ τοῦ Φαίδρου μετ' οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων μυθογράφων δυνάμενος νὰ συγκριθῇ. Ἡ συλλογὴ αὕτη κατέστη τοσοῦτον περιζήτητος ὥστε σχεδὸν ἐλησημονήθησαν πᾶσαι αἱ προπηγθεῖσαι αὐτῆς. Ἐν Ῥώμῃ ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐγένετο κοινὴ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς, ὅστις ἀνεζωογόνησε τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἔρωτα, ἐνετράφη ἐν αὐτοῖς. Οἱ μῦθοι λοιπὸν τοῦ Βύνδαμ τοσοῦτον ὁμοιάζον πρὸς τοὺς τοῦ Βαβρίου, ὥστε τινὲς τῶν κριτικῶν ὑπέθετον ὅτι ἀνήκον τῷ Ἑλληνι ποιητῇ, δύο δὲ ἀγγλικά περιδικά ὁ *Παρθενὼν* καὶ τὸ *Μουσεῖον* διεφιλονέκουν μὴ ὁ συγγραφεὺς εἶχεν ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ ἀρχαῖον χειρόγραφον ἢ νεωτέραν μίμησιν. Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς δὲν ἔκρινεν ἄξιον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν συζήτησιν, οὐδενὶ ἀπαντήσας.

Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν μύθων τούτων ὁ Βύνδαμ οὐδὲν ἕτερον ἔγραψε, κατὰ λιπὼν ἀπολύτως τὴν ἐλληνικὴν ἥρξατο δὲ νὰ ἐνασχολῇται εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐβραϊκῆς, συριακῆς καὶ κοπτικῆς καὶ τῶν ἱερογλυφικῶν, ὅτε ἡμέραν τινὰ κατὰ τύχην ἐλάβεν ἀνὰ χεῖρας ἐν τῶν περιέργων ποιημάτων τοῦ μεσαίωνος δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ Αἰμυλίου Λεγρανδίου. Ἡ ἀνάγνωσις ταύτη τοσοῦτον ἤρρεσεν αὐτῷ, ὥστε, καίπερ ἀγνοῶν αὐτὸν προσωπικῶς, τῷ ἔγραψε πρῶτον μὲν ἵνα τῷ συγχαρῇ, εἶτα δὲ

καὶ ἵνα τῷ ὑποβάλῃ τινὰς παρατηρήσεις. Ὁ κ. Λεγρανδιὸς ἐπεσκέφθη αὐτόν, ἡ δὲ γνωριμία τῶν δύο τούτων ἐλληναστῶν συνετέλεσεν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Βύνδαμ ὡς μέλους τῆς Ἑταιρίας ἵνα φανῇ δὲ ὅτι συνεμερίζετο τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν μετέφρασεν ἐν στίχοις ἐλληνικοῖς διάφορα τεμάχια ἐκ τῆς λατινικῆς, γαλλικῆς, γερμανικῆς, ἀγγλικῆς καὶ ἰταλικῆς ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *ἑμμετρα ἑμμέτρως μεταφρασθέντα*, δημοσιεύσαντα τῷ 1873 ἐν τρισὶ συλλογαῖς.

Ἡ πρώτη συλλογὴ περιέχει τὴν πρώτην ᾠδὴν τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ Ὀρατίου, τεμάχιον εἰδυλλίου τοῦ Ἀνδρέου Σενιέρου, τὸν αὐτοκρατορικὸν *μανθῶνα* τοῦ Σ'. βιβλίου τῶν ποιῶν τοῦ Βικτωρος Οὐγῶ καὶ ἕτερον τεμάχιον τῆς αὐτῆς συλλογῆς (βιβλ. Ζ', 15.), τὴν διήγησιν περὶ τοῦ Θεραμένους ἐκ τῆς τραγωδίας τῶν Τριάκοντα τοῦ κ. Ραγκαβῆ (πράξις Β', σκην. 3.), δύο ᾠδὰς τοῦ Coleridge καὶ τρία μικρὰ τεμάχια ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Σχίλλερ.

Ἡ δευτέρα ἀφιερωθείσα τῷ κ. Αἰμυλίῳ Λεγρανδίῳ περιέχει τὴν θελκτικὴν ἐλεγείαν ἡ νέα δεσμῶτις τοῦ Ἀνδρέου Σενιέρου, ᾠδὴν τοῦ λόρδου Βύρωνος πρὸς τὴν Θερεσίαν Μακρῇ θυγατέρα τῆς Θεοδώρας Μακρῆ, χήρας Ἑλλήνος ὑποπροξένου τῆς Ἀγγλίας, παρὰ τῇ ὁποίᾳ διέμενεν ὁ Βύρων, ὅταν ἐποίησε τοὺς στίχους τούτους· εἶτα μετάφρασιν τοῦ Rhin allemand τοῦ Becker καὶ τὴν ἀπάντησιν, ἣν ὁ Ἀλφρέδος δὲ Μουσσέ εἰποίησε μετὰ χάριτος, ἐν τῶν θαυμαστῶν καὶ παθητικῶν ᾠσμάτων τοῦ ἰταλοῦ Βικεντίου Φιλικάγια, τέλος στίχους τινὰς τοῦ Ἀλβέρδου Τεννυσὼν εἰς τὴν μνήμην τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ἑρρίκου Χάλλαμ καὶ ᾠσμα τοῦ Σγαναρέλλου εὐρισκόμενον ἐν τῷ α' *Ἀκουσίῳ* ἰατρῷ.

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία περιλαμβάνει κατ' ἀρχὰς πρόλογον τοῦ Γεωργίου Βύνδαμ, ἐν ᾧ ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι δέον νὰ μεταχειρίζηται τις τὴν

δημώδη ἑλληνικὴν μόνον ἐν ἡρωϊκοῖς, ἐρωτικοῖς καὶ θαυχικοῖς ἄσμασι, τὴν δὲ λογίαν καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν εἰς σπουδαῖα ἀντικείμενα<sup>1</sup> κτλ. κατόπιν μεταφράσιν τῆς πτώσεως τῶν *gulliar* τοῦ Μιλβοά, δύο στροφὰς τοῦ τετάρτου ἄσματος τοῦ Βύρωνος, τεμάχιον περὶ Βυζαντίου γραφὲν τῷ 1793 ἐν Σαίν-Λαζάρ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Σενιέρου, περὶ οὗ ὁ μεταφραστὴς ποιεῖται λόγον πολλάκις, ὥστε ἀντὶ τῆς εἰσέτι εἰς τὰ ὅσα αὐτοῦ ἡ ἀρμονία τῶν στίχων τοῦ γάλλου ποιητοῦ ὥς ὁ ἦχος τῆς μουσικῆς τοῦ Τυρταίου ἢ τοῦ Θεοκρίτου, τεμάχιον τῶν ἰάμβων τοῦ Αὐγούστου Βαρβιέρου καὶ τὸν σειόμενον δεσμόν τοῦ Λουδοβίκου Μενάνδρου τέλος ὥστε ἤθελε νὰ διδάξῃ τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες μεταφράζουσιν εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν καὶ ποιήματα τῶν προγόνων αὐτῶν, μετέφρασεν εἰς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς στίχους κατὰ τὸ ἀνακρεόντειον μέτρον, ᾧ δὴν αὐτοῦ Ἀθανασίου Χριστοπούλου, τοῦ πατρὸς τούτου Ἀνακρεόντος, ὅστις προσεπάθησε νὰ μετενέγκῃ εἰς στίχους νεοελληνικοὺς τὴν πρώτην ραψωδίαν τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου. Τὸ τελευταῖον αὐτοῦ τεμάχιον εὐρεῖται ἐν τῇ πολυτίμῳ συλλογῇ τῶν *Μνημείων* πρὸς χρῆσιν ἐν τῇ σπουδῇ τῆς *Νεοελληνικῆς* τοῦ κ. Διμυλίου Λεγρανδίου.

Ὁ μεταφραστὴς λοιπὸν οὕτω συνήκωσεν ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις συλλογαῖς ἔργα διαφόρων συγγραφέων γεγραμμένα ἐν διαφόροις γλώσσαις, λατινικῇ (Ὁράτιος) νεοελληνικῇ (Ραγκαβῆς καὶ Χριστοπούλος) γαλλικῇ (Μολιέρους, Ἀνδρέας Σενιέρους, Μιλβοά, Βίκτωρ Οὐγὼ, Ἀλφρέδος δὲ Μουσέ, Α. Βαρβιέρους) ἀγγλικῇ (Βύρων, Coleridge, Τέννισων) γερμανικῇ (Σχίλλερ, Beeker) ἰταλικῇ (Φιλικάγρια.)

Ἡ καλὴ ὑποδοχὴ, ἥς ἔτυχον αἱ μεταφράσεις αὗται, ἐνεψύχωσε τὸν Βύνδαμ. Εἶναι γνωστὴ ἡ προθυμία, μεθ' ἧς οἱ Ἕλληνες ἐκλέγουσι τ' ἀριστουργήματα τῆς ξένης φιλολογίας καὶ ἰδίᾳ τῆς γαλλικῆς. Καὶ ἡμεῖς ἤδη εἴπομεν τινα πε-

ρὶ τῶν μεταφράσεων τούτων τῶν κλασικῶν ἡμῶν συγγραφέων καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς ἐπιτυχестаῆς μεταφράσεως τοῦ κ. Ἰσιδωρίδου Σκυλίσση τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Μολιέρου εἴπομεν δὲ καὶ περὶ τῶν πολυαριθμῶν μεταφράσεων ἢ μιμήσεων τοῦ Μολιέρου τῶν ἀφιλομένων τοῖς Ἕλλησιν. Ὁ Βύνδαμ ἀνέλαβε τὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν μετάφρασιν ἐνὸς τῶν ἀρίστων ἔργων τοῦ Μολιέρου, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐξελέξατο τὸν *Médecin malgré lui*, μεταφρασθέντα ἤδη εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἐν Ἀθήναις τῷ 1863. Τούτου ἐδημοσίευσεν τὴν πρώτην πρᾶξιν ὑπὸ τὸν τίτλον Ὁ ΠΡὸς ΒΙΑΝ ΙΑΤΡΟΣ μεταφράσται εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνήν τὴν ἀρχαίαν, προσθέθινται δὲ, ἐν αἷς περὶ τῆς νεοελληνίδος πολλὰ σημειώσεις (Paris, Maisonneuve, 1875) μετὰ τοῦ γαλλικοῦ κειμένου, ἀφιερῶντες ἐπίσης τῷ Διμυλίῳ Λεγρανδίῳ. Ἡ μετάφρασις αὐτῇ, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἣν ὁ Βύνδαμ ἔγραψε πεζῶς καὶ ἐν ἣ εὐρεῖται τὸ ἄσμα τοῦ Σγαναρέλλη προηγουμένως δημοσιευθὲν ἐν τοῖς ἐμμέτροις διακρίνεται διὰ τὴν κομψότητα καὶ ἀκρίβειαν.

Ὁ Βύνδαμ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον τοῦτο. Τῷ 1868 συμβάν τι ἔβλαψε καιρῶς τὴν υἱεὶν αὐτοῦ. Ἡμέραν τινα ἠθέλησε ν' ἀντιγράψῃ ἐθραϊκὰς τινὰς ἐπιγραφὰς σχεδὸν ἐσβεσμένας, αἵτινες εὐρίσκοντο ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἰουδαϊκῶν τάφων παρὰ τῇ Βενετίᾳ. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, αἵτινες ἐν καιρῷ θέρους εἶναι πολλάκις θανατηφόροι ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀδρίου, προσέβαλον αὐτὸν περιπεσόντα εἰς ἡλιασμόν. Τῷ 1868 μετέβη, ὡς εἴπομεν, εἰς τὴν Ἑλλάδα χάριν ἀναψυχῆς, ἀλλὰ μετὰ ἐξάμηνον περίπου διαμονὴν ἐπέστρεψεν εἰς Γαλλίαν. Τὰ συμβάντα τοῦ τελευταίου πολέμου ἐπέδρασαν ὀλεθρῶς ἐπὶ τῆς υἱεὶς αὐτοῦ, τὴν δὲ 29 Νοεμβρίου 1875 ἡ σοδὰρ ἐκείνη ἀσθένεια κατεβίβησεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον.

Τὰ ἔργα τοῦ Βύνδαμ, ὡς εἶδομεν, δὲν εἶναι εὐάριθμα<sup>2</sup> εἰναι ἀνώνυμα, καὶ, εἰ

καὶ θεωροῦνται ὡς διατριβαί, ἔχουσιν ὅμως πραγματικὴν ἀξίαν. Δεικνύουσιν ὅτι εἶχε βαθεῖαν γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς, ὅ- τι ἐγίνωσκε τὴν μετρικὴν καὶ ὅτι ἐ- γραφε τὴν γλῶσσαν ταύτην, εἴτε πε- ζῶς εἴτε ἐμμέτρως, μετὰ μεγάλης κομ- ψότητος καὶ σπανίας εὐχερείας.

### ΒΑΣΥΘΕΡΙΟΣ ΘΩΜΑ.

## ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ

### EN ISHANIA.

*Spagna di Edmondo de Amicis.—  
Firenze, G. Barbèra editore, 1873.*

Διακεχωρισμένη ἀπὸ τοῦ λοιποῦ τῆς Εὐρώπης ὑπὸ σειρᾶς ἀγρίων καὶ ὑψι- καρῆνων ὄρεων, πληττομένη ἐντεῦθεν μὲν ὑπὸ τῶν κυμάτων τοῦ Ὠκεανοῦ τῶν πολ- λάκις κατασυντριβόντων ἐπὶ τῶν ἀπο- κρήμνων αὐτῆς ἀκτῶν τοὺς πολυπλάγ- κτους κομιστῆρας τῶν γεννημάτων τοῦ νοός καὶ τῆς φύσεως — ἐντεῦθεν δὲ θω- πευομένη ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Μεσο- γείου, τῶν μεταφερόντων πρὸς αὐτὴν τὸν ἀσπασμὸν τῆς γῆς ἐκείνης, ἐξ ἧς φέ- νεται ἀποσπασθεῖσα βιαίως καὶ πρὸς ἡν- τεῖναι εἰσέτι ἀσμένως τὴν χεῖρα, ἡ Ἰ- σπανία ἀποτελεῖ εἰδικὴν τινα χώραν, λίαν διακρινομένην ἀπὸ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊ- κῶν χωρῶν ὑπὸ πολλὰς καὶ διαφόρους ἐπόψεις. Τὸ ἀφρικανικὸν τοῦτο μέρος τῆς Ἑσπερίας εἶναι ὁ τόπος τῶν ἰσχυρῶν καὶ βιαιῶν αἰσθημάτων — τοῦ παρα- φόρου ἔρωτος καὶ τοῦ ἀσδέστου μίσους — τοῦ γενναίου φρονος ἱπποτισμοῦ καὶ τῶν τρομερῶν πυρῶν· εἶναι ἡ πατρίς τῶν Cervantes, Alonzo de Ercilla, Lope de Vega, Calderon de la Barca, Que- vedo, τοῦ Ribera ἐπονομαζομένου Spa- gnoletto, τῶν Herrera, Velasquez, Alon- zo Cam, Turbaran καὶ Murillo·—εἶναι ὁ μεγαλοπρεπὴς τάρος Καρόλου τοῦ Ε'.

ὅστις ἀπέβαλε τὴν αὐτοκρατορικὴν πορφύ- ραν ἵνα περιβληθῇ τὸν μοναχικὸν σάγον, καὶ ἀπέθανεν ἀφ' οὗ τὴν προτετραίαν εἶ- χε φάγει τοὺς παγεῖς ἰχθύς, οὓς ἀπέ- στελλεν αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ του τακτικῶς καθ' ἡμέραν ἐκ τῶν Κάτω Χωρῶν. Ἐν- ταῦθα ἄδονται τ' ἀνδραγαθήματα καὶ αἱ περιπέτειαι τοῦ Σιδ, καὶ ἐμπνέουσιν εἰσέτι τρόμον καὶ φρίκην αἱ ὠμότητες τοῦ Τορκουεμάδα. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας ταύτης συνηντήθησαν καὶ κατε- πολεμήθησαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰάφεθ καὶ τοῦ Χάμ, χωρὶς ὅμως οὔτε νὰ εἰσα- γάγῃ τὴν κατάραν τοῦ Νῶε ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα, δι' ὧν εὐλογοῦνται καὶ τε- λεσφαροῦσι τὰ ἀνθρώπινα ἔργα, καὶ ἀπο- κτῶνται ὁ πλοῦτος, ἡ εὐημερία καὶ ἡ ἠθικοποίησις τῶν λαῶν. Καὶ ὅμως χι- λιάδες αὐτῶν ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκα- ταλείψωσι τὴν γῆν ἐκείνην, ἣν διὰ τῶν ἰδρώτων τῶν ἐπότισαν, διὰ τῶν θραχί- ων τῶν ἐδημιούργησαν, διὰ τοῦ νοός τῶν ἀνεζώωσαν καὶ ἐλάμπρυναν, καθὼς βια- σθέντες νὰ ἐξομώσωσι τὰς πατρικὰς αὐτῶν παραδόσεις, μέχρις οὗ κακόβουλοι καὶ ἄφρων πολιτικὴ ἐξέωσεν αὐτοὺς ἐπὶ τέλος τῆς χώρας, κατενεγκοῦσα οὕτω βαρὺ καὶ ἀνίατον τραῦμα εἰς τὸ ἐμπό- ριον, εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὴν γεωργίαν. Οὐχ ἥττον οἱ μὲν τὴν κατα- δίδωσιν ἀρξάμενοι ἡγεμόνες ἡμεῖς φησιν διὰ τὸν θρησκευτικὸν αὐτῶν ζῆλον ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἑδρας διὰ τοῦ τίτλου «Κα- θολικῶν», τηρηθέντος ὡς διακριτικῆς ἐ- πικλήσεως τοῦ ἰσπανικοῦ στέμματος, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀντήμειψαν διὰ τῆς εἰρκτῆς, τῶν ἀλύσεων καὶ τῆς πενίας τὴν εὐρεσιν τοῦ νέου κόσμου·—ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐν ὀνό- νόματι τοῦ ὁποίου ἐτελειοποιήθη τὸ τῆς καταδιώξεως ἀπονενοημένον ἔργον, ἐθεω- ρεῖτο ὡς ὁ εὐσεβέστερος τῶν βασιλέων.

Ἄλλ' εἶναι λίαν ἀξιοπαρατήρητος ἡ ποικιλία τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἐθι- μῶν τοῦ ἰσπανικοῦ λαοῦ, ἃν καὶ ἐν γέ- νει ἔχη τι τὸ συνδέον αὐτὸν ἐν ἐθνι- κῇ ἐνότητι, καθ' ὅσον κατὰ τὸ μάλ- λον καὶ ἥττον εἶναι ἀγέρωχος καὶ σπ-